

11. 10.

115652

Min fangning fra 18 mai 1945
til 11. januar 1946
Arvid Høy (1945)

Kristianssten fengsel.

Ved ankomsten til Kristianssten den 18. juni ble vi opstilt ute på gårdsplassen. Det var med spenning vi imøteså utviklingen. Før ankomsten var vi blitt avsluset og fått anledning til å bade. Dette skjedde på Tavern. Tidligere tysk avslutningsanstalt i forbindelse med ett dampbad. Det smakte herlig. Vi var 18 fanger. Ved ankomsten til badet stilte Politiet seg opp med gever. Som rimelig stimlet det endel mennesker sammen for å beskue oss. Da vi kom ut av badet stilte vaktene seg opp for å "beskytte" oss. Publikum var meget rolige. Dette passet antagelig ikke vaktene. Etter at vi var plasert på en lastebil, med vårt habengutt, ble bile stående ca en halv time. Der skjedde imidlertid ikke andet enn at endel av publikum som jeg kjendte, kom fram til bilen og begynte en helt hyggelig samtale om hverdagslige ting. De spurte hvordan jeg hadde det og om det var noe de kunne gjøre for meg. En av dem slengte også en sigarett opp i bilen. Da vaktene så at det hele ikke gikk etter oppskriften var det ingen annen råd enn å kjøre. Vaktene som tok imot oss oppe på Kristianssten undersøkte oss og vi ble plasert i våre seller. På meg virket det faktisk som om jeg hadde fått friheten da jeg kom inn i sellen. Det var lyse rom med brisker. Vi var 5 mann i sellen. Vi hadde hver vår koje. Det var rent og pent. Vaktene så også ut til å være adskjellig bedre enn på Vollan. Verre var det jo umulig å bli. Hver morgen fikk vi høve til å vaske og stelle oss. Likeledes fikk vi bade engang hver uke. Vi fikk lufte tre kvarter hver dag. I førstningen bestod denne i gymnastikk under ledelse av en soldat. Senere ble imidlertid det frafaldt. Slik gikk den første uken. Plutselig kom der en dag beskje om at vi skulde på arbeid. Enkel av oss foresøkte og neste. Dette fikk vi klar beskjed om at det ikke nyttet. Maten deroppe ble tilberedt på eget kjøkken av fangene sjøl. Sjef på kjøkkenet var imidlertid en politi. Denne utleverte rasjonerne til kjøkkenet. Serveringen og tilberedningen av maten var der intet å si på. Rasjonerne var imidlertid så små at vi faktisk sultet. Da vi så fikk beskjed om arbeide trodde flere av oss at det skulde bli høve til større rasjoner. Å arbeide på disse rasjoner vilde jo være mord. Da vi på en pen måte forespurte om dette fikk vi til svar at det var mere enn nokk mat. Likesom det vanlige "De som satt hoss tyskerne fikk enno mindre". Der ble uttatt en arbeidskommando på 20 mann. Vi ble opstilt på gårdsplassen og opropt. Der var framme en avdeling soldater på 15 mann under ledelse av en som lydde navnet "Tito". En herre som hadde arbeidet på Orlandet hoss tyskerne. Han brølte og kommanderte og truet oss med alt mulig.

den til den som hadde av vaktvokteren Follo. Av samtlige vakter var Buran den verste. Det var en ungdom som på ingen måte burde forstod sin stilling. Han hadde en pøbelaktig og utfordrende opptreden. Hans største fornøyelse var å egle seg inn på fangene. Skjeldsord og hån var han hel ekspert i. Han skrøt til fangene over at han hadde sittet arrestert hos tyskerne og fortalte i øst og vest at han var kommunist. På grunn av sin opptreden skal han visstnok senere også ha fått avskjed. Bror av Buran er frontkjemper og sitter på Falstad. Han var ikke medlem av N S. Da vi gjorde politmannen Buran merksam på dette, svarte han kynisk: "Til helvete med ham". Dette karakteriserer mannen best. Jeg fikk, etter en tids forløp, arbeide på kjøkkenet. Her var det adskjellig friere og en fikk anledning til å lese aviser o.l. Den første kjøkkensjefen skulde være en hel bølle. Han terroriserte fangene og forsøkte på alle måter og gjøre helvete hett for dem. Denne herre fikk også avskjed. Grunnen var at han var "N S medlem". Dette hadde han greid og holdt skjult. Han tenkte han skulde berge på at han var jævligst mulig mot fangene. Tilslutt var det en som varslet og han ble sjølsakt avskjediget straks. En annen av ~~fangevoktere~~ fangevokterne, Knudsen, var derimot nokså folkelig. Han var også N S medlem, men tross av at alle i N S er angivere, var det ingen som opplyste om dette. Han forsøkte også overfor fanger som ikke kjendte ham, å være litt morskt, men ble straks satt på plass. ~~Foruten~~ Foruten at at han hadde vært N S hadde han også vært medlem av By tinget likesom han var formann på Lade Flyplass enno mens krigen pågikk i Norge. En kann ikke si andet enn at hjemmefronten hadde greie på sine folk. Forsåvidt stod han i stil med de fleste fangevoktere. Mange av dem jeg så hadde vært i tyskarbeid og var villige redskaper for såvel dem som N S folk. De lå på maven for alle, bare det var penge å tjene. Typisk er det også at såframt en ba noen av vokterne om å skaffe seg litt mat eller tobakk, tok de på seg disse oppdrag. De tok imidlertid det de fikk inn sjøl. Fangene fikk som regel intet. I den tid jeg var på kjøkkenet på Kristiansten fengsel la jeg også merke til en sjøfel ting. Fangene som var helt desperate av sult fikk ikke de tilmålte rasjoner de dager det var noenlunde ~~mat~~ mat. Om søndagerne var det kjøttssuppe. Samtlige vakter som var på vakt, kom da på kjøkkenet og spiste middag av fangenes rasjoner. Dette var så simpelt og sjøfelt at det mangler sitt sidestykke. Det var de fanger som gråt av sult. Disse mennesker som hadde høve til å spise hjemme, undså &

seg ikke for å stjele av disses resjoner. Jeg har også hørt at
 mange av vokterne har resultert i at en hadde hatt vokterne sine
 veire. Det skal dog presiseres at vaktmesteren Hollo var meget
 korrekt overfor fangene. Således var det ham som hindret
 politisoldaterne i å mishandle oss. Soldatfengslett som var i en
 barakke ved siden av fengslett, hadde gjennomgang gjennom
 vårt fengsel. De nyttet da høvet til å harselere og spytte på
 oss. Da vaktmesteren fikk kjennskap til dette, forbød han
 soldaterne å gå gjennom gangen. Enkelte av fangene ble også
 uttatt for å vaske gangen og sellene til de soldater som satt
arrestert for fyll, tyveri o.l. Når en av oss kom inn i sellene
 til disse "kjempere fra Sverige" spyttet og sparket de oss.
 Skjeldsord og pøbelutrykk forbigår jeg i taushet. Når vi hadde
 vasket for dem, spyttet de på gulvet eller fant noe skitt de
 kunne kaste for å få oss til å vaske på nytt. En dag fikk jeg
 således ikke spise før jeg hadde vasket så lenge som en av
 fant ut var nok. Det fengsel soldaterne satt i må en nesten kalde
 for parodi på ett fengsel. De gikk og kom når de ønsket. Selledorene
 stod åpne hele dagen. Sammen med vaktene hadde de ikke andet å
 gjøre enn å terrorisere oss. Det var også almindelig at de kløv ut
 vinduet om natten og kom tilbake om morgenen. Etter en måneds
 opphold på Kristiansten, ble jeg overført i ~~et~~
Kretsfengslett Kongens gate 85.

Den 3 juli 1945 kom jeg så til dette kulturpalass. Her ble vi
 ialt 25 stkr. plasert på to rom. Det var ganske rimelig med plassen.
 Det er alt det gode som kann sies om fengslett. Almindelig lus
 og vegglusa hadde tatt køiene i besiddelse da vi kom. Vi var dumme
 nokk til å tro at vi skulde greie å fjerne dem. Etter en par tre
 dagers forløp ga vi imidlertid opp det. Vi delte sengeplassen
 så godt vi kunne med husdyrene. Vaktene herute var for det
 meste kriminalforbrytere. Disse dirigerte og kommanderte oss
 hele dagen. Når en av disse forbrytere kom inn i sellen hadde
 vi ordre til å reise oss og stå rett. Vi skulde vise dem respekt
 som våre overordnede. De brukte kjeft og spurte om vi ikke hadde
 oppdragelse. I tilfelle kunne vi få lere av dem. En av fengselsbetjen-
 tene, Olsen, stod ved siden av og følte seg stolt på disses vegne.
 Spesielt viss det var riktig noe grovkornet som ble servert.
 Det må dog i all anstendighets navn nevnes at disse forbrytere
 på ingen måte adskilte seg fra de lønnede voktere når det
 gjaldt opptreden overfor oss. Selvfølgelig var det hederlige
 undtagelser av vokterne. De gamle fengselsbetjenter opträtte
 helt korekt overfor oss. Det var bare det sørgelige at disse

hans lite og intet var gjort. Det var ikke sisten som var på kjøkkenet. Var det lite mat på Vollen og Kristiansten må en si at her var det enno mindre. Det var kriminalistene som bestemte hvor meget mat vi skulle ha. Når jeg idag tenker tilbake på at vi var 25 sultne mennesker som satt sammen og på hvilken fin måte vi greide å beherske oss overfor hverandre, kan jeg ikke andet enn å ~~beundre~~ beundre mine medfanger. Vi delte broderlig den lille mat vi fikk. Kraftige store bondegutter fikk ett lite fiskestykke og en liten potet. Det var hele middagen. Vi var faktisk like sultne etter vi hadde spist som før. Utsultet og slapp som vi var hadde vi allikevill humoret. Ukvemsord eller krangell forekom ikke. Vi forsøkte med litt underholdning og kåserier hver aften. Sanholdet var helt ypperlig. Enkelte av oss hadde greid og få inn endel penger. Det var høve til å kjøpe skrå av kriminalfangene. Prisen var kr. 10.00 for en centimeter skrå. Likeledes kr. 10.00 for en brøds-kive. For en rullet sigarett kr. 5.00. Såframt vi ikke hadde penger var det ett par sko for to centimeter skrå osv. Ganske bra priser. Går ut fra at det var godkjendte priser da det jo skedde innenom fengslets mure. Vokterne var villige til å hente tobakk hjemme hos fangene. De fikk med seg brev for å få de forskjellige saker utlevert fra hjemmet til fangene. Jeg behøver vell ikke tilføye at de fikk sakerne utlevert. Fangene fikk selvfølgelig ingenting. Det stjal vokterne. Fra den selle vi satt, så vi flere sukkersekker som stod i en gang. På den måned jeg satt der fikk vi ikke en eneste gang sukker, hverken i suppen eller på anden måte. Vaktmesteren som bodde i første etage med sin familie, hentet sukker hver dag. Flere ganger i store poser. Likeldes syntes vi ikke det var noe behagelig når hans familie stekte kjøtt og fisk under oss. Sultne som ravn hang vi i vunduet og søp inn duften fra kjøkkenet. Kanske var dette også en form for terror. Vaktmesterens døtre gikk over gårdsplassen med røket laks og deilig bondesmør. Vi satt og tygget på avis-papir for å stille den verste sult. Da vi spurte vaktmesteren om tillatelse til å få inn tran, ble dette nektet oss. Jeg betenker meg ikke på å påstå at når det gjelder maten til fangene var der korupsjon tilstede. Hvem som har ansvaret for dette, eller fortjenesten på at vi intet fikk, kan jeg ikke uttale meg om. Etter hva jeg har hørt, skulde

vaktmesteren, av det orientlige, da betaling pr. fange. Det er de mest. Men det var ikke det minste minimum av løring og at vi overhodet aldri fikk sukker. Var noen av oss så ulykkelig å nevne noe om at det var lite mat, og at vi trodde at kriminalistern stjal fra oss, brølte han opp og truet oss med alt mulig. Vi hadde bare å holde kjeft. Vi fikk det vi skulle ha. Advokat Bauck, som satt som fange, hadde klaget. Som tak for dette ble han satt på selle og overført til Vollan. Vi andre lærte å holde kjeft. Jeg fikk engang inn en trøye. Det var fengselsbetjent Olsen med en kriminalist som adjutant som kom med den. Adjutanten bar trøyen og ropte opp navnet mitt. Han slengte trøyen i ansiktet mitt og gikk. Da jeg undersøkte den var den sprettet opp. Da Olsen senere kom opp spurte jeg ham hva dette betydde. Han ble rasende og brølte opp. Jeg skulle få for at jeg var så frekk og tiltalte ham uten og be om tillatelse. Han var inn til vaktmesteren og klaget. Jeg ble beordret på selle av vaktmesteren, uten at jeg fikk anledning til å forklare meg. Vaktmesteren opplyste meg om at vakten hadde funnet 100 kroner i trøyen min. Senere har jeg erfart at der også var en pakke tobakk i den. Denne hadde selvfølgelig Olsen eller hans drabant stjålet. Jeg har no også min egen mening om disse 100 kronene, såframt jeg ikke hadde spurt etter dem. Jeg kom på selle sammen med tre andre. En av dem var ikke medlem av N S. Han var en grei kar. Han hadde det klart med en av vokterne. Denne besøkte hans familie jevnlig. Hadde med seg brev og alle gode saker. Tobakk var det nokk av. Betingelsen for at han gjorde dette var at han fikk halve av alt han hadde med. En vakker dag var han imidlertid borte. Han hadde hentet en mille sigaretter og forduftet. Hans navn var Buvarp. Han var fengselsbetjent med uniformshue. En dag ble jeg beordret til å vakte vaktrommet. Her satt det to hjemmefrontfolk med geverer. En av dem begynte å egle seg inn på meg. Kanskje du vil at jeg skal fortelle at du anga meg til N S, sa han. Det var en bilreperator som jeg hadde kjøpt en varevogn av. En førsteklasse kjeltring. Han solgte meg en vogn under krigen for kroner fem tusen. Taksten var kr. 3.000.00 Det viste seg at vognen var helt ubrukelig og ikke i den stann den var lovet. Til meg opplyste han at taksten var kr. 5000.00 Da jeg ringte til ham for å be ham gjøre om handelen, nektet han dette. Istedet gikk han til Rogstads adjutant, Collin Kilsen, som han kjandte. Jeg ble innkaldt og fikk en helvedes overhaling av Kilsen på Rogstads kontor. Jeg måtte henvende meg til Fylkespersonalleder Odd Dahl for å få beskyttelse. Hadde jeg ikke kjendt han hadde jeg sansynlighvis blitt arrestert. Hven som var angiver er vellå ikke forlig å forstå

Hans navn var Antonsen og han eier Voldsolide Bilrep.verksted.
Da jeg svarte ham at jeg bare ene gjerne ønsket at han skulle
anmeldt forholdet og fortalte ham hva jeg syntes om ham, ble
han meget spak. Den andre som satt der smilte og syntes og
godte seg over at hans kollega og kamfelle ble satt på plass.
Anonsen syntes det var for jævli at ikke også han skulde ha
veret utsatt for forfølgelse under krigen. Han hadde jo drevet
reprasjonsverksted for tyskerne og da kunne det være bra å ta med
et han hadde vært utsatt for forfølgelse av meg. Anonsen er en
kjeltring og banditt likesom han hadde veret tyskernes håndgangne
mann under krigen. Før salget av bilen .var han dagstøtt hjemme
hoss meg. Han smisket og uttalte seg at han var nassist og holdt
på tyskerne og N S, men vilde ikke melde seg inn foreløbig.
Etter en måneds rekreasjonsophold i Kretsfengsel C ble jeg
den 3de august overført til
Falstad eller Ekne Fangeleir.

Vi ble plasert på lastebiler og med soldater på siderne på
motorsykler bar det så indover. Det var strålende vær. Vi som hadde
vært sperret inne ~~felt~~ nød solen i fuldt mon. Vi hadde røk
og det skal sies at vi nyttet høvet. Personlig røkte jeg to esker
sigaretter på turen, som varte i 3 timer. Ved ankomsten til Ekne
ble vi opstilt på geled ute på gårdsplassen. Der stod vi sultne
og i den brennende sol i tre timer. Leirsjefen Halvårsen og
viseleisjefen Solem, kom så ut og skrittet opp fronten. De gikk
til hver enkelt og spurte hva de var og hva de kunne. De som var
frontkjempere ble plukket ut og opstilt for seg sjøl. Etter at
soldaterne hadde fått utløst litt galde, ble vi beordrett i badet.
Etter badet fikk vi gå i spise salen hvor vi fikk spise middag.
Denne bestod av fisk, poteter og suppe. Det smakte herlig. Tross
det var i mindste laget, var det iallefald dobbelt så mye som vi
var vant med i Kongens gate og på Kristiansten. Etter vi hadde
spist ble vi anvist våre barakker. Forholdene på Ekne var helt
anderledes enn i fengslene i byen. Det var to svære barakker
til disposisjon for fangene. Disse var igjen opdelt i rom. Det rom
jeg ble anvist var der plass til 24 mann i køier. Rommene var ikke
løst, slik at fangene kunne gå og besøke hverandre på rommene.
Det var likeledes høve til å gå innom det innhegnede gjerde på
gården. Vi syntes det smakte nesten som friheten. Slapp og elendig
som vi var , etter indesperringen og utsultningen, greide vi nesten
ikke å holde oss på benene i lengere tid. Vi måtte sette oss.